

CZESŁAW GRUSZKA

ur. 1923; Leszkwice

Miejsce i czas wydarzeń	Leszkwice, dwudziestolecie międzywojenne
Słowa kluczowe	Projekt "Rzemiosło. Etos i odpowiedzialność", spławianie drewno, Żydzi, tratwy, Wieprz, ścinanie i transport drewna, praca ojca

Spławianie drewna Wieprzem

Jeżeli chodzi o moją rodzinę, mojego ojca, to jedynie mój ojciec korzystał z tego, gdy była taka możliwość, że mógł spławiać drewno tratwami. Handlarzami byli przeważnie Żydzi, kupcy żydowskiego pochodzenia. Byli obszarnicy, którzy sprzedawali lasy do wycięcia obszarami. I Żydzi zakupywali to drewno, bo byli pośrednikami temi. Czyli to Niemcy kupowali, no, ale pośrednikami dostarczenia tego drzewa do Niemiec, to byli Żydzi. W województwie tutaj lubelskim, no to była miejscowość Trawniki, tam wyżej [w górę rzeki], tam się umawiali. Kolej już w tych latach bardzo była zaawansowana, tak, że przeważnie potrzebowali podkłady pod tory i zamawiali jakie drzewo dostarczyć, od razu gotowe podkłady. Więc Żydzi godzili się na to, tam pewna ilość była zamawiana i zakupywali takie drzewo w jakim stanie Niemcy potrzebowali. To Żydzi od razu na miejscu, jak Trawniki, jak wyżej, niby to rzeka Wieprz była najdostępniejsza, zimą zakupywali obszary lasu i była wycinka tego drewna. To trzeba było zatrudnić ludzi do wycinki. Trzeba było zatrudnić do transportu, znowuż z lasu, żeby dostarczyć na rzekę to drewno do obróbki. Takich, którzy mieszkali nad Wieprzem, którzy mieli styczność z wodą i znali różne możliwości transportu wodą, orientowali się.

No i byli też zatrudnieni pilarze. Nikt nie myślał wtedy o takiej pile, jak dzisiaj jest - elektryczna, czy spalinowa. Elektrycznej do lasu, nie było możliwości przecież takiej, żeby korzystać z tego. A i tych spalinowych też nie było, też nikt nie znał tego. Tylko piły ręczne, gdzie dwie osoby musiały to drzewo ściąć. No to [trzeba] wyobrazić sobie, [jak wyglądała] obróbka tego drewna, dostarczenie jego na miejsce, nawet nad Wieprz. To był pilarz i siekiernik, [który] musiał obciąć gałęzie, przygotować znowuż do transportu. Ten transport, to był wóz konny i koń. No samo to drzewo nie weszło na ten wóz, tylko trzeba było znowuż go załadować. I przeważnie po jednej sztuce drzewa. I dowieźć go tam, na skład, gdzie to było nad Wieprzem przygotowane do transportu. To mój ojciec nawet nieraz zatrudniał się jako pracownik tam do

przygotowania, do zrębu. Ale mało korzystał z tego. Jak było przygotowane do splawienia, w tratwach, to pieszo w górę [rzeki] chodził, bo rzadko było, żeby wozem ktoś tam podjeżdżał. Bo swoim wozem, swoim koniem, no to musiałby starszy syn tam go podwieźć. A tak to brał w worek swoje niby to rzeczy, które potrzebne były, na plecy, i szedł na miejsce. Ile tam – czy to trzydzieści, czy pięćdziesiąt kilometrów. To tak chodzili, w ten sposób.

No, ale mój ojciec do wycinki, czy tam do przygotowania, to nie pamiętam, żeby [chodził], tylko już do splawienia, kiedy było ono przygotowane w tratwach, już na rzekę. Więc musiało być przygotowane na czas, kiedy lód już spłynął z rzeki, a woda była tak mniej więcej unormowana, że można było już te tratwy, niby to łączyć już na wodzie, jak to nazywało się, w pasy. Pas z tych tratwów był zrobiony, połączony, długi taki. To był pas szerokości pięć do sześciu metrów tak łączony. Było tam koło dziesięciu tych tratwów połączone. I znowuż tak dwóch mężczyzn, jeden na przodzie tego pasa musiał być, drugi na tyle, żeby prowadzić. To tak, jeżeli chodzi o Wieprz, bo Bug nawet jest łagodniejszy do prowadzenia, do transportu, a Wieprz to prawdopodobnie, dlatego powstała ta nazwa, że ryje jak Wieprz, że bardzo kręta rzeka, że podmywała, robiła skręty. Wiadomo, że mamy rzekę nawet Świder, gdzie też z jej, niby to postaci, [z tego] jak wygląda, powstała ta nazwa Świder, bo kręci się jak świder.

No to ojciec korzystał z tego, że zatrudniał się i Wieprzem spływał do Wisły. No, trudna, ciężka to była praca, bo lody były, gdy [rzeka] zamarzała, bardzo silne, nie takie, jak teraz, bo teraz rzadko której zimy nawet Wieprz zamarza, no i nie zawsze się utrzyma lód. A [kiedyś] lód był grubości pół metra. Takie tafle lodu łamały drzewa pobrzeżne, które rosły nad Wieprzem i to pozostawało tak. A później splawianie tych tratwów na różne takie niespodzianki [napotykało], niby to, że drzewo było wyrwane nawet ze skarpą, z korzeniami, pozostawało to na dnie rzeki, no i trafiła tratwa na takie drzewo. To ojciec narzekał nieraz, że mieliśmy bardzo ciężkie prace i nieraz trzeba było po prostu, ojciec tak tłumaczył, wchodzić do wody i podrzynać jakieś pnie, bo zawiesiło się coś i zatrzymała taka tratwa. Na takiej tratwie robotnicy nie mogli [liny] rozwijać, bo to nie było możliwe, a innych transportów takich jakichś pomocowych nie było, tak jak dzisiaj. Dzisiaj to by podjechał dźwig i uniósł, i poszłoby, a kiedyś trzeba było to ręcznie zrobić. Jakie to były ciężkie prace! Nieraz w kwietniu zaczynało się te spływy rzeką, nieraz w maju, póki jeszcze duża woda była. W środku lata już trudno było Wieprz wykorzystywać do transportu, bo woda spadała i były utrudnione możliwości. Gdy sprowadzone było to drewno do Wisły, to na Wiśle już połowa ludzi odchodziła. Na Wiśle łączone były te tratwy po cztery pasy w jeden pas, bo Wisła jest szersza. Ojciec, gdy doprowadził tak ten transport do Gdyni, to zarabiał gdzieś około trzystu złotych. To trwało nieraz sześć tygodni czasu, czyli około półtora miesiąca.

Data i miejsce nagrania	2016-12-27, Krępiec
Rozmawiał/a	Piotr Lasota
Transkrypcja	Agnieszka Piasecka
Redakcja	Agnieszka Piasecka
Prawa	Copyright © Ośrodek "Brama Grodzka - Teatr NN"